

V Ljubljani, 15. oktobra 1914.

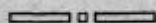
POPOTNIK

PEDAGOŠKI IN ZNANSTVEN LIST.

Letnik XXXV.

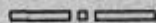
Štev. 10.

Urejuje M. J. Nerat v Mariboru.

V s e b i n a :

1. **K vstopu v službo.** (Pismo našim mladim prijateljem: učiteljem-začetnikom). 217
2. *H. Scharrelmann.* — *Pav. Flere:* **Dnevnik v službi spisovnega pouka.** 220
3. *Miro Šijanec, Maribor:* **Jezikovni pouk in dušeslovje.** (Dalje.) 225
4. *Eugen Sajovic:* **Učna osnova in inštrukcija za pouk telovadbe in odredba o prirejanju mladinskih iger na gimnazijah (vseh tipov) in na realnih šolah.** 232
5. **Razgled:** Časopisni vpogled 236. — Pedagoški paberki 238. — Šolske in učiteljske vesti 238. — Razne vesti 239. — Mala poročila 240.

Last in založba

Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

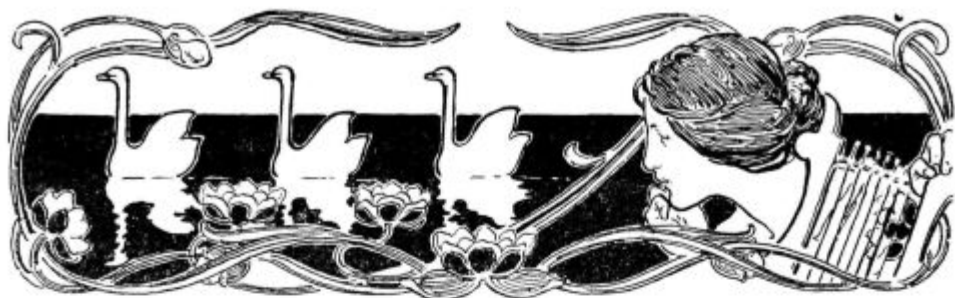
POPOTNIK izhaja 15. dne vsakega meseca v zvezkih in
stane na leto 6 K, pol leta 3 K, četrť leta
:: 1 K 50 v. Posamezni zvezki stanejo 50 v. ::

Naročnino in reklamacije sprejema Zavezin* blagajnik Fr. Luznar v
Kranju. — Rokopise je pošiljati ravnatelju
M. J. Neratu v Maribor, Kaiserfeldgasse šte. 21/II.

::

Za uredništvo odgovoren: Anton Sterlekar.

::

K VSTOPU V SLUŽBO.

(Pismo našim mladim prijateljem: učiteljem-začetnikom).

Odšli ste z zavoda ter nastopili službo pomožnega učitelja v vasi. In zdaj se obračate do me s prošnjo, naj Vam dam nekaj navodil za Vaše delovanje. Po vsem tem, kar mi še pišete, se mi zdi, da se glasi Vaša prošnja za nasvete glede Vašega dela pri pouku. In tu Vam imam povedati le nekaj malega. Ko sem vstopil v službo sam, me je uvedel star, v službi osivel učitelj takole: »Kdor hoče plavati, mora v vodo.« Zato: Pojdite v vodo in učite se plavati. In k temu le še dve opombi, ki se mi zdita važni. Opazujte svoje otroke tudi zunaj šole! In bodite vedno v stiku z literaturo in z znanstvom, da Vam ni treba črpati svoje šolske modrosti iz posebno pripravljenih oslovskih mostov! V splošnem: delajte z odprtimi očmi!

Porečete mi: to ni mnogo. In vendar: dovolj je!

Vaša prošnja pa mi je dobrodošla prilika, da Vam povem nekaj, kar bi morali povedati po mojem mnenju vsem našim »mladim« in česar — ne pove nobena učna knjiga.

Za naših dni, ko je vladal v seminarjih še skoro samostanski duh — pravijo, da se je odtedaj mnogo izpremenilo — smo pozdravljali novo življenje kot raj svobode. Pa marsikateri, ki se ni znal brzdati — da bi se navadil tega prej, zato ni bilo prilike — je našel v tej prostosti svojo škodo, marsikateremu je — izpodrsnilo. Ta nevarnost ni zdaj več tako velika, pa nevarnost je še vedno.

Zakaj kar je manjkalo tedaj mnogemu, manjka mnogim še danes: ne znajo ceniti denarja. Ko sem dobil svojo prvo plačo, mislil sem, da ne more biti teh vinarjev nikdar konec. Kaj vse sem hotel z njimi začeti! In kako malo je bilo nazadnje tega! Prej jih ni bilo, kakor sem si mislil. In takrat, kakor danes, je bilo dosti prijateljev, ki so pomagali, da je denar ginil. Ne mislim gostilne, kart, pijače, nekaj drugega mislim, ki je na

prvi pogled celo koristno, vendar pa ni nič manj nevarno ko prvo. Ko sedite takole v svoji vasi, se Vam pripeti, da Vas obiščejo včasih ljudje, ki Vam pomagajo, da se iznebite svojih grošev. Gospodje potniki so to. Prihajajo in Vam hvalijo z desetimi jeziki vse mogoče, kar je vse tudi prav koristno, perilo in kolo, leksikon in klasike, mrežne srajce in notne izvlečke, blago za obleko in kaj vem, kaj še vse. Ponujajo pa Vam tako ugodne pogoje pri odplačevanju v mesečnih obrokih po 5 K, da se Vam zdi stvar prav koristna. Pa kdo ve, koliko obrokov morate potem plačati, ker se Vam je zdelo skraja tako primerno. In koliko sitnosti imate pozneje, če niste enkrat odrajtali obroka, vzlicitemu, da so Vam kazali poprej največjo uslužnost. Bodite pametni in zavrnite vsako ponudbo; s tem si prihranite marsikatero neprijetno uro. Kupite le, kar plačate lahko takoj ter se ne spuščajte v kupčije na obroke. Predvsem pa, ne podpisujte ničesar, nobene naročilnega lista z opombami. Če nimajo drugi več zaupanja do Vas, ga tudi sami ne imejte do drugih in ne spuščajte se v nič. Znabiti si mislite, da je ta opomin nepotreben; verujte mi, da je potrebnjši, kakor si sami mislite. Dolgovi so pokopali že marsikoga. In mislite predvsem na to, koliko škoduje na ugledu vsemu stanu, če delajo posamezniki dolgove. Saj si ne morete misliti, kako trdo je slišati, da ima učitelj povsod dolge in jemlje vse na upanje. Varujte se začetka. Rešiti se je težko.

Sploh pa, ne mislite le nase, ampak vedno na ves stan. Kako lahko otežkočite z mnogoterimi pregledi stališče svojemu nasledniku. Ne zaupajte ljudem. Dostikrat že je postal novinec kar skraja tako domač, da je to škodovalo njegovi avtoriteti v šoli. Ni treba, da bi bil to napačen ponos, in stika z ljudstvom iščite v interesu otrok, samo, da se ne dajte zavesti k prijateljstvu od ljudi, ki so z Vami že vnaprej tako prijazni. Ti imajo navadno svoje načrte, ki jih Vi ne pregledate. Vedno je nevarno, če ste z mnogimi intimni in se z mnogimi tikate. Sploh bodite previdni, ko si iščete znancev, in ne občujete v krogih, ki tega niso vredni.

Saj ne bo manjkalo poskusov od mnogih strani, da bi prišli z Vami v ožjo dotiko. Tudi takih ne, da Vas uvedejo v to ali ono družino zaradi — možitve potrebnih hčera. Tukaj je nevarno, da bi svetoval. Eno pa Vam lahko rečem vedno, bodite v takih slučajih nezaupni, ker ne ravnaajo tako z Vami zaradi Vas samih. In imeli so že uspehe s takimi lovi. Vsekakor boste morali vedno sami čutiti, za kaj gre, pomnite pa vedno, če začenjate v tem oziru karkoli: Da se oženite, za to je pri Vas še dosti časa. Če tudi pravijo, da mlada ženitev ne kesa, kar pa ni brezpogojno gotovo, je vendar en premislek boljši kot deset dni hoda.

Seveda nimam nič napram resnemu nagnenju, pač pa proti temu, da bi blodili glavo zdaj tej, zdaj oni. Tudi proti temu, da bi skleпали znanja po plesiščih. Vedno ste nekaka »uvaževalna oseba«, in mnogo oči gleda na Vas, pa kdo ve, če vedno dobrohotno. Lahko pa dajete s svojim vedenjem povod za klepetavost, in pečali se bodo — četudi sami tega ne opazite — za Vašim hrbtom več z Vami, kakor Vam je znabiti prav. Vedno se dobe ljudje, ki bodo take stvari o Vas radi poslušali, da je potem proti Vam izkoriščajo.

Za Vas bo prav, če se reče, da se Vas komaj opazi. S tem pa se ne misli, da se potuhnite in skrivajte, nasprotno. Zakaj, če ste preuslužni in prepustljivi, ste slab in nezrel. Pomislite, da vsako Vaše dejanje med štirimi šolskimi stenami v javnosti odmeva, in zato ravnajte tako previdno, da Vam ne bo treba nikdar odnehati.

Zdaj se boste morali sprijazniti z mislijo, da ostanete nekaj let v kraju, kjer ste zdaj. Ko sem nastopil svoje prvo mesto v vasi, se mi je tudi zdelo, da je to zame udarec. Pa sem se navadil. Kakor so razmere zdaj, ostanete v manjšem kraju znabiti dalj, kakor si mislite.

Tu pa še nekaj. Če Vam kaže, da prosite drugam za boljše mesto, ne delajte tega s klečeplaznimi prošnjami na razne privatne osebe. S takim postopanjem pridete lahko v položaj, da — se Vam posmehujejo. Tako se je zgodilo pred kratkem tovarišu, ki je pisal župniku. In — reči moram — zgodilo se mu je prav. Vedeti bi moral, da ga ne bodo smatrali resnim, in da škoduje s tem vsemu stanu. Odkrit in ravne poti človek je vedno bolj spoštovan — če mu tega tudi ne povedo — ko tisti, ki dela za hrbtom, pa če so mu v lice še tako prijazni.

Dragi mladi prijatelj! Pred Vami je nepoznana bodočnost. Sijalo Vam bo solnce, pa tudi oblaki in nevihte Vam bodo grozile. Pripravljeni bodite na vse. In bodite krepki. In bodite predvsem delavni; zakaj

ni praznik, predragi mi, naše življenje.

Življenje naj bode ti delaven dan!

in

ne samo, kar velewa mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan!

Stanovsko pa je prvo!

Če pa rabite kak nasvet, ne obračajte se zanj do prvega!

Zlasti ne do takega, ki se Vam dela prijaznega, ki pa ga še niste mogli spoznati. Obračajte se na svojega starejšega tovariša doma. Ali pa se pomenite z zaupanja vrednim človekom domačega učiteljskega društva, kateremu pristopite **takoj; zakaj to je ena naših prvih stanovskih dolžnosti!**

Po „Leipz. L. Ztg.“

H. SCHARRELMANN. — PAV. FLERE:

DNEVNIK V SLUŽBI SPISOVNEGA POUKA.

Pred štirimi leti sem zapisal: »... snovi (za spisje) bo zelo malo, če jo bomo iskali samo v življenju malega pisatelja — res; za šolske zvezke namreč, za dnevnike pa je ne bo zmanjkalo nikdar, ker je snov »Včeraj« res neizčrpna, samo da bo dostikrat malenkostno vodena in — bojim se — hitro, hitro preveč fantastična in malce, malce lažnjiva.« (Prim. »Pop.« 1910. str. 198.1)

Četudi je v teh besedah še vedno nekaj resnice, bi danes stavek korigiral, zakaj moje spoznanje se je izboljšalo. Spoznal sem namreč, da je dnevnik v rokah otroka več vreden kakor šolski zvezek za spisovne vaje; spoznal sem, da je vredno pisanja v resnici samo tisto, kar smo res doživeli, ali v resnici od zunaj, ali v svoji notranjosti; videl sem pri spisovnih nalogah, da so dotične le tedaj vredne, da se jih smatra za delo, če je snov »v življenju malega pisatelja«. Zato so mi danes spisovni zvezki le tedaj ljubi, če nosijo na sebi pečat dnevnika, še ljubši pa mi je dnevnik sam. Da sem tako izpremenil svoje prepričanje, pa se mi danes zdi zelo dobro; videl sem, da sem prišel vsaj za korak naprej.

Pa le za korak. Uvedeni so v razredu »dnevniki« — včasih zado-
stujejo za nagel vtisek kje zunaj »lose Blätter«; ampak o poti pri tem delu še danes ne morem govoriti: nisem je pregledal jasno še sam. Zato pa naj propagirajo idejo dnevnika, do katerega me je pred štirimi leti pripravila lastna blagoslovljena misel, druga spoznanja. Tako, kakor jih je zapisal H. Scharrelmann.¹ Ne navajam vsega; zlasti ne primerov; ne zde se mi neobhodno potrebni. Kar njegovo pot pokažem, znabiti, da bi znala priti komu prav, da si ureže tudi sam palico in gre iskat nove poti v deželi pouka — dela.

Takole pravi:

Ko sem prevzel pred leti spisovni nauk v razredu 14—15letnih deklic, ki jih dozdej še nisem poučeval, sem prinesel prvo uro s seboj pismo, ki mi ga je prav takrat pisala moja prejšnja učenka ter sem jim bral iz njega opis o Hamburgu, odkoder se je odselila.

Otroci so poslušali vsi zainteresirani. Ko sem pismo prečital, so začeli živahno šepetati. In ko vprašam: Kako vam ugaja pismo? je bil splošen odgovor: Zelo dobro! — Izvrstno! — Prav lepo je pisano! —

¹ »Die Verwertung der Tagebuch-Idee für den Aufsatzunterricht.« — V »Rol.« 1914. števil. 6.—9.

To sem že tudi jaz nekoč tako videl! — Ah, pa pozabi (namreč pisalka) vendarle spet! — Kaj takega večkrat vidimo in si ne mislimo pri tem nič!

Izbral sem si od teh bolj ali manj poštenih priznanj eno ter sem dejal nekako sledeče: S spominom, to je pač nekaj prav posebnega. Znabiti ste že tudi doživeli, da nam izginejo prav znameniti dogodki iz spomina, četudi smo mislili skraja, da jih ne pozabimo nikdar, nasprotno pa nam ostanejo prav živo pred očmi vsakdanje ničevosti in se oživljajo pri vsaki priložnosti.

Seveda ne razumemo, zakaj je naš spomin tako s a m s v o j. Eden mojih najprvih spominov je ta: Vidim se, kako sedim kot mal otrok pod našo veliko, štirioglato mizo v jedilnici. V roki držim mogočen vinski grozd, in poleg mene leži naš pes, velika, črna žival z dolgo, kocasto dlako. Jagodo za jagodo devam v usta, in pes sledi prav zvesto s svojimi očmi vsakemu mojemu gibljaju. Ko pa mu hočem vsiliti jagodo v gobec, jo spusti na preprogo in odtacá proč.

Vse to vidim tako jasno in določno, kakor da se je zgodilo včeraj. Ampak, da bi bil ta mali doživljaj p o m e m b e n za moje življenje, to ni bilo.

Druge, res pomembne dogodke iz svoje mladosti pa sem spet čisto pozabil. Veliko zlo n. pr. ki so ga prestali moji starši, ki sem ga doživel z njimi sam in je močno vplivalo za dolgo let na moje življenje — ni ostalo v mojem spominu.

Že pri teh besedah sem opazil, da se je vzbudilo veselje do pripovedovanja pri nekaterih otrokih; znabiti so že opazili kaj sličnega.

Kolikor bolj se staramo, toliko bolj pozabljamo vesele in žalostne dni mladosti in toliko bolj tudi to obžalujemo. Seveda ne moremo nič proti temu, na svoj spomin se ne morem zanesti. Pa, kaj se ne da napraviti na kak drug način, da bi si ohranili vse važno iz življenja?

Jaz pišem dnevnik! mi zakliče ena od deklic. Jaz si tudi zapisujem! Jaz tudi! Jaz tudi! mi kličejo od raznih strani.

Dnevnik, odvrnem, je gotovo nekaj prav lepega, kar nam napravlja veliko veselje v pozno starost in hrani za nas zaklad dragocenih spominov; dnevnik pa je lahko tudi nekaj prav neumnega in nepotrebnega, če zapisujemo vanj le male ničevosti iz življenja, pa še prav klepetavo.

Kaj pa naj bi zapisovali v dnevnik, da bi bil dober? vprašam. Le najvažnejše! — Le vse lepo, zakaj vse žalostno moramo čimpreje pozabiti. Življenje je že tako dovolj žalostno, pravi moj oče!

Upošteval sem ta in ona otroška mnenja, in sledila je razprava, ki je pojasnila približno sledeče misli: Če si hočemo zaznamovati v dnevniku le v a ž n e dogodke, bomo zapisovali vanj vse leto le enkrat ali dvakrat. Tudi ne moremo takoj spoznati, kateri dogodki so za naše

poznejše življenje važni, kateri ne. Kolikor več pa si zapisujemo, toliko bolj bomo razlikovali pozneje važno od nevažnega. Kar pa zapišemo, mora imeti tudi v r e d n o s t. S tem pa seveda ne pravimo, da bi se moralo ohraniti le to, kar razburja, kar je izvanredno. Opozoril sem otroke na prečitano pismo in jih vprašal: Je bilo to vredno, da se je ohranilo? — Kaj ne doživlja vsaka od vas takih slik dannadan? — Saj pa tudi ni treba, da bi bile ravno slike, lahko je tudi zanimiv pogovor, ki smo ga kje imeli ali poslušali; tudi prav vsakdanji dogodki so dostikrat vredni, da jih zapišemo v dnevnik, če so nas le tako prijeli, da smo se z njimi prav zelo pečali.

Nato sem bral deklicam nekatere primere, ki sem jih sam napisal, ki pa naj bi jim pokazali, kako je lahko opisovati za sé prav nepomembne dogodke.

Ko sem jim prečital te primere, smo se spet začeli razgovarjati z deco o tem, kar smo čuli; in našli smo prav malo teoretičnih točk, ki so jih spoznali vsi otroci za važne pri pisanju dnevnika:

1. Noben prispevek ne sme imeti uvoda, treba se je vreči kar v sredo situacije.

2. Napisano mora biti vse tako natančno in nazorno, da misli tisti, ki čita, da je doživel on sam to.

3. Kjer je le mogoče, naj se rabi dobesedni govor, ki predvsem oživlja to, kar smo zapisali.

4. Mnogo je pač postranskega, pa napisati se mora, da razume čitatelj, ali če je važno in karakteristično za predstavljanje.

Razred je dobival doslej pač pouk v spisju v starem smislu, in gotovo prvič so stali otroci napram zapisani besedi kritično in objektivno. Skupno smo napravili prvič študije o predstavljaški umetnosti!

Razvijal sem že začeto nit dalje, in smo spoznali: Če pišemo dnevnik, ki naj ga ne čita nihče razun samih, potem smo v svojih zapisovanjih lahko bolj prosti; kakor hitro pa si rečemo vnaprej, kar napišem tukaj, čita lahko v s a k, in kolikor več jih čita, toliko boljše je, potem nastane dnevnik, ki ne bo napravljal le nam velikega veselja.

Nato so se spravili otroci k delu ter so poskusili opisati kak svoj, mal dogodek.

Kar sem dobil od njih, je bilo vsekakor še več kakor slabo! — Izbiro tem, ki sem jih jim pustil seveda vsakemu svojo, bi še ne imenoval ravno nerodno; bile so n. pr. (navajam dobesedno): *Der Elbtunnel, Ankunft der »Amerika«, Als wir nach Altrahlstedt zogen, Meine erste Gesellschaft, Auf dem Niederwalddenkmal, Wie ich mich mit meiner Freundin verkrachte, Ein Ereignis, das sehr schlimm hätte werden können,*

Eine Sturmflut, Parsival in Sicht, Mein erster Schultag, Von einem Brande, Drei Freundinnen vor Gericht itd.

Bržkone je bilo krivo najprej to, da otroci sploh niso bili navajeni, da bi si brezobzirno zapisovali, kar so doživeli, da so bili ti prvi poskusi tako klavni.

Zame je bilo zdaj v prvi vrsti, da sem dal tem velikim deklicam tako močnih in krepkih migljajev, da se je pokazal hitro in jasno napredek v njihovih zapiskih.

Mnogo važnejša kakor poprava ločil, pravopisnih in slovniških napak je seveda za učitelja spisovnega pouka vedno in pod vsakim pogojem poprava vsebine in predstavljajoče pomanjkljivosti! — Šolsko delo pa zavede učitelja tako lahko v to, da gleda bolj na malenkosti, tako da izgubi iz videka nad tem svoj m n o g o b o l j važen smoter, da vodi razred k jezikovno ustvarjajočemu. Skrb za dobro pisan in pravilen jezik bodi pri spisju učitelju vsekakor zadnja briga.

Kako hočeš podžgati otroka, če ti je preičtal svoj spis in zdaj stoji ter čaka, da sliši tvojo sodbo ter dobi plačilo za trud, ki ga je imel pri spisovanju? — Kaj porečeš otroku p o t e m, kako poživiš v taki situaciji, je neizmerno važnejše, kakor da ga opomniš na pozabljeno pikico nad i ali na vejico, ki jo je pogrešil?!

Kakor je treba po znani besedi za vojsko denarja, denarja in spet denarja, tako mora vaditi prosti spisovni pouk pri otroku predstavljajočo silo, predstavljajočo silo, in spet predstavljajočo silo.

In vsa korektura se mora ozirati vedno najprej na to nalogo.

Kaj naj torej povem tem deklicam najprej in predvsem, o tem nisem nič dvomil. Spisi, ki so mi jih dale, so bili vsi tako z e l o kratki in aforistični. Pohvalil sem kratkost spisov, povdaril tudi vrednost kratkega izražanja, samo da ne sme trpeti pri tem jasnost!

In vadili smo dalje.

Nastali so hladno podavajoči in še čisto neosebni spisi. In to mi ni bilo povolji, četudi sem bil drugače zadovoljen s tem, kakor so se zasukale stvari.

Seveda so padali še vedno tudi nazaj v stari način spisovanja. In vsakokrat se je ponesrečil spis tako zelo, da je to čutila pisalka sama. V takem slučaju so poskušali seveda najprej z uvodom, in potem naj bi napisali spis gladko — po stari navadi. Pa že med pisanjem je vedno pošlo otroku veselje do tega dela ter ga je kratkomalo prekinil. Principielno nisem silil nobenega otroka, da zgotovi že začeti tema, če sem videl, da nima več nad njim veselja.

Tupatam se je spet kdaj pripetilo, da se je otrok zmotil pri izbiri teme in si je izvolil snov, za katero ni bilo njegove predstavljajoče sile.

Medtem ko so zbudili spet drugi z dobro izbrano temo že vnaprej pri čitanju zanimanje razreda.

Druge spet je naš novi način spisovanja tako prevzel, da so premagali ves začetni strah ter mi dovolili vpogled celo v svoje skrito in »neskrito« pesnikovanje. V prav posebnih slučajih se je odločila tudi katera učenk, da je povedala kaj iz svoje »poezije« pred vsem razredom.

Kakor je bilo tudi nejasno in zmedeno, tako prav punčarsko to lirično stokanje, je bilo vendar za razred prožina, ki jih spravi na novo stopnjico pri ustvarjanju.

Obširno sem govoril z deco o prečitani pesmici. Zakaj vam je bila tako zelo pogodu? (Da meni ni bila, sem seveda prevdarno zamolčal!) — Saj vendar nima pravzaprav nobene vsebine, sem opomnil previdno. Ničesar posebnega se nam v nji ne pripoveduje, tudi ne čujemo ničesar, česar bi že ne vedeli. Ali pa se jaz motim in je vendar kaj posebnega v teh stihih?

Najprej so ugibali otroci semtertja, in vse trditve, ki so nastavili, so redno pobili z drugimi. Končno pa jo zadene ena, ki pravi: »Meni se zdi, da je v pesmi to lepo, da nam (pisalka) prav odkrito pove, kar je čutila. Ina pa tako dobro srce!«

Vzradostil sem se na znotraj te opombe, oprjel sem se je takoj in pokazal deklicam na celi vrsti primerov iz čitanke, ki so jih že vse poznale, da mora biti vsaka pesem izpoved, če hoče, da učinkuje. Tudi dober spis da mora biti izpoved! — Kar s a m misliš in občutiš, ravno t e g a ne smeš zamolčati, ravno t o moraš zapisati. Šele če pokažeš v spisu svoje srce, da pogleda čitatelj ali slušatelj tudi v tvojo dušo, in ne sliši le, kar vidiš ali doživiš sam, šele t e d a j zadovolji tvoj spis p o p o l n o m a .

Gotovo, da smo bili zdaj blizu nevarnosti, da zaide naše spisovanje v zelo sentimentalno strujo, pa zaupal sem dobrim instinktom razreda, v katerem so bile izvečine čvrste in zdravo misleče deklice. Pa če bi se tudi vse izgubile v sanjarstvo, mi je še vedno ostalo dovolj sredstev in potov, da bi lahko spravil razred nazaj v bolj zdrav tok.

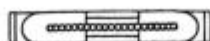
Moj strah pa je bil tudi neutemeljen, zakaj že prihodnji spisi so kazali tupatam osebno stran ter izražali že malo d o j m s t v e n i s v e t deklic, ne da bi postajali sentimentalni.«

* * *

Tako Scharrelmann. Navedel je tudi dosti primerov, ki kažejo razvoj. Dejal sem, da se mi ne zdi neobhodno potrebno, da jih kažem, kjer sem hotel le opozoriti na njegovo pot. Tudi lastno teoriziranje se mi ne zdi koristno. Pot, ki jo je pokazal, je praktična toliko, da ni treba besed, ki bi vzpodbujala nanjo.

Le še nekaj!

Ko prečitaš celo, se ti zdi, da je premalo jasno začrtan vpliv dnevnika na šolsko spisje. K temu pa tole: Pojdi in poskusi, pa nam povej s v o j o pot! Tudi jaz jo pokažem o priliki.

MIRO ŠIJANEC, MARIBOR:

JEZIKOVNI POUK IN DUŠESLOVJE.

(Dalje.)

b) Delovanje vida; gledanje.

Oko je brezdvomno najvažnejše čutilo za duševno življenje; a kdo bi trdil, da tudi za jezik? Kdo se še ni prepričal, kaj stori in kako govori oko? Vse tajne misli in stopnje čustva ti zamore oko razkriti; nasprotno pa morem tudi razumeti, kar izraža oko; često nam pove več in bolje nego najbogatejši jezik. A občutki, nazori, predstave, katere dobivamo po vidu, niso samo najvažnejši učinki, ampak tudi najštevilnejši; vežejo nas z zunanjim svetom in tvorijo velik del notranjega sveta našega.

Spomniti se moramo tu, da občutke delimo z ozirom na predmet, ki se javi, v notranje in zunanje. Ako zaznamo v občutku več delov združenih na enem predmetu (Object), ako so ti posamni deli v trdni skupnosti, tedaj imenujemo tako celoto ali spojeno skupino — **n a z o r**.

Besede: nazor, naziranje (Anschauung, species, idea) itd. nam kažejo, da ima čutilo vida pri tem važno nalogo, ker prej zremo ali naziramo. Umevamo, da iz notranjih občutkov ne postane nazor, ampak iz zunanjih; umevno pa je tudi, da nazor v tem pomenu (species, ideja = pogled, zunanost, lepota, podoba, prikazen) nastane brez našega sodelovanja, ker ni bistveno različen od občutkov. Stari dušeslovci so pri nazoru razločevali dvojno, kar pride tudi v jezikovnem pouku, posebno pri čitanju in pisanju, v poštev namreč: 1. zunanji mik ali vtisek, kar so imenovali »species impressa« (imprimere, impressum = vtisniti, vtisnjen), ker je slika takorekoč vtisnjena v dušo; 2. podobo »species expressa«, ki nam predstavlja zunanji svet in je (actus) dejansko izražena v našem spoznavanju.

»Ker nam kažejo naši **n a z o r i** zunanji svet, zato so prav ti **p o d l a g a** našega spoznavanja; v nazorih javijo predmeti zunanjega sveta in iz njih se razvije naše **z n a n j e**.« (F. Lampe.) — Za-

nimalo vas bo vedeti, kako čudne nazore ima Julius Keller in kako jih zagovarja v svoji razpravi: »Denken und Sprechen und Sprachunterricht.« On trdi, da besede ne zaznamujejo stvari ampak naše predstave. »Weil unsere Vorstellungen geistige Bilder der Dinge sind, aus Zeichen erwachsen, und nun selber als geistige Bilder gewissermaßen Zeichen für die Dinge werden, und weil wir die Begriffe und Vorstellungen mit den Wortzeichen ausdrücken, — so halten wir die Worte für Zeichen der Dinge, die Sprachen für Systeme von Zeichen für die Welt und alles, was in ihr vorgeht, — nicht aber für Systeme von Zeichen für das (subjektive) Gegenbild der Welt und ihrer Vorgänge in uns.«

To je »small Latin and less Greek« (wenig Latein, und noch weniger Griechisch); toda poslušajmo trditve dalje! Občutki so torej znamenja, iz katerih se porajajo predstave. Potemtakem so »vidni« občutki (»vida«), ki nam največji del zunanjega sveta dovajajo, samo »znamenja«. »Es gibt keine andere Art der Wahrnehmung der Außenwelt durch das Auge als durch Zeichen. Was der Gesichtssinn als solcher uns bietet, ist nur eine Empfindung, eine Modifizierung unseres Bewusstseins. Wenn wir aus diesem Zustand heraus zum Sehen von Formen und Körpern kommen, so geschieht es nur kraft der Fähigkeit, Empfindungen aller Art als Zeichen für Dinge der Außenwelt zu benutzen, die Außenwelt in ihren erkennbaren Eigenschaften aus Zeichen zu erschließen, die uns durch unsere Sinne geboten werden.« — Nadalje trdi Keller, da shvata pamet te občutke kot učinke nekega vzroka in da ta vzrok predstavlja »objektivni, resnični, obmerjen telesni svet.« A to shvatanje in razkrivanje zunanjega sveta se ne vrši »durch diskursive, reflektive, in abstracto, mittelst Begriffen und Worten vor sich gehende Verstandesoperationen«, ampak nazorno (»intuitiv«) in neposrednje, takorekoč vsled nezavednega sklepanja. A na vse zadnje pride Keller do sklepa, da »Wir sehen, soweit es sich um Tatsachen des Bewußtseins handelt, nicht ein Bild des Hauses, des Baumes, des Tieres, wir sehen das Haus, den Baum, das Tier.« Predmeti so torej, ki jih videti menimo in tudi resnično vidimo.

Omeniti moram, da Keller tudi o drugih čutilih in občutkih govori, n. pr. o tipu, da besede le predstave o predmetih značijo, a ne te (namreč predmete). »Naši subjektivni občutki pri tipanju postanejo znamenja za površino, obliko in toplino otipanih predmetov; dočim imamo le subjektivne občutke, menimo zaznavati predmete izven nas, ker je občutek postal znamenje, a znamenje imamo za predmet.«

Pustimo ta teoretiška razmišljanja ter se držimo vobče priznane, praktičnega prepričanja, da besede zaznamujejo stvari, njih last-

nosti, razmerje in gibanje; saj tudi Keller »cede maiori«, ko pravi, beseda bodi za nas samostojno bistvo »unabhängig von dem Gegenstand, den es bezeichnet.«

e) Razumevanje.

Za razumevanje jezikovnih glasov so občuti zelo važni, kajti ozke zveze med zvokom in pomenom besede slone na zakonu o združenju (Association), po katerem se različne (dispar.) predstave družijo vsled sorodnosti čutnih naglasov. Da prevladujejo čutni elementi pri jezikovnem razumevanju, to nam dokazuje opazovanje bolnih na parafaziji in amnestiški afaziji.¹

Parafazija ali parafrazija se kaže v tem, da bolni rabi nezmisljive, tuje, neznane, nerazumljive besedne oblike, da se zagovori (n. pr. kožova ježa, namesto ježova koža), čeravno sta zdravi jezikovna razumnost in zmožnost artikulacije. Parafazijo nahajamo najčešče pri sorodnih besedah ali skupinah ene vrste (kategorije), ki jih veže en pojmovni občut (Begriffsgefühl); ker ona kaže, da je tukaj zvok besede združen s pojmovnim občutom, ni pa v zvezi s konkretno vsebino predstave.

Enako sledi tudi iz amnestiške afazije, vsled katere izginejo najprej iz spomina take jezikovne predstave in besedne vrste, pri katerih konkretna vsebina predstav prevladuje in občut srednje mere le malo stopi v ospredje; dočim take besedne vrste, pri katerih občut prevladuje, kakor tudi besedne oblike za abstraktne predstave, in besede brez vsake konkretne pomembne vsebine, kakor so n. pr. abstraktne členice in medmeti, najdalje v spominu ostanejo.

Vsled neskladja (Inkongruenz) med predstavo in občutom predstave (Vorstellungsgefühl) so občutni elementi pod normalnimi razmerami prej in dalje časa v zavesti kakor pa predstavni elementi, katere spremljajo. Zvok kakega jezikovnega izraza zamore nekaterikrat vzbuditi spominski ali pojmovni občut, četudi še dotična objektivna (predmetna) predstava ni vzbujena. V tem slučaju razumemo zmisel besed, ne da bi o predmetnem pomenu imeli jasno predstavo. Ravno tako razumemo predmetni pomen, ki je spojen z močnim občutnim naglasom, lažje in hitreje kakor pa indiferenten ali slabo naglašen.

V zvokih jezika se spremljajo čio občutki javljajo ravno tako, po tistih momentih, kakor v godbi. Ti se odlikujejo ali jačje nastopajo v izgovorjenem glasu, v naglasu in ritmiki govora; najkrepkeje pa se izražajo v petju. Kaj vse je skrito v zvoku izgovorjene besede! Individualni pomen besede, čustva veselja in žalosti, simpatije

¹ O jezikovnem kršenju in motenju pozneje več.

in antipatije, ki jih govoreči z besedo spaja, način zanimanja, s katerim jo sprejme in shvata, stopnja pozornosti, katero ji posveti, sploh celi obseg njegovih osebnih vezi z vsebino besednega pomena, ki nam pravzaprav pove, kar on meni z besedo: vse to nahaja poslušajoči v izgovorjeni besedi. Ton besede more biti topel ali mrzel ali navdušujoč, resnoben, ali žalosten ali vesel in radosten, prsrčen in ljubezniv, ironičen ali razburjen ali hladen; človek zamore z isto besedo a v drugačnem tonu izraziti prepričanje, dvom, vprašanje, trditev; pri vsem tem pa še zamoremo izraziti tenje (nuance) čustva ali pa izpremeniti objektivni (predmetni) pomen besede. Tako si razlagamo ž i v o b e s e d o ali govor napram pisani ali n e m i č r k i. Zatorej govor in pripovedovanje ali čitanje na glas mnogo bolj učinkuje in razumevanje pospešuje kakor pa pismo ali spis, najsi bo še tako globoke vsebine; zatorej ostane enoličen govor, ki izraža malo čustvenega naglasa, vedno težko razumljiv; v razburjenosti izgovorjena beseda, izraz veselja in žalosti, telesne in duševne boli, vzbujanja in svarjenja itd., vsak čustveno naglašeni izraz razumemo tudi takrat, ko besede po glasovni sestavi nismo popolnoma shvatali. To nam kaže dejstvo, da pri šolskem pouku izrazito predavanje pesmi ali berilnega sestavka posreduje smisel ter nadomestuje razlago.

č) Izgovarjanje za drugimi.

Izgovarjanje za drugimi sloni na zvezi akustičnih in motoričnih elementov. Samostojnost in trdnost te zveze nam kaže dejstvo, da se nje uničenje po ataktiški afaziji (nezmožnost govorjenja zbok razumevanja in spominjanja zvočnih besed) zgodi brez motenja drugih asociacij. To je razvidno tudi iz dejstva, da je z a m n e s t i š k o a f a z i j o (izguba besednih oblik zbok pojmovanja in artikulacije) vedno več ali manj združena ataktiška afazija. Ako vsled manjkanja v tvoritvi slušnih predstav trpi predstava o gibanju jezikovnih čutil, tedaj mora motorična predstava z akustično sliko tako tesno združena biti, da je gibalni občut brez predstave v sliki nemogoč.

Predstavo o zvoku besede spremlja največkrat predstava o gibanju govoril; često m i š l j e n a beseda, t. j. zveza besednega pomena z akustično sliko, preide s pomočjo slike same v gibanje govoril, tako da je »mišljenje v besedah« mnogokrat nekako tiho »govorjenje v sebi«. Nasprotno pristopi k predstavi o gibanju govoril, bodisi da jo skušamo samostalno narediti, bodisi da jo pokreti pismenska slika ali pismenska kretnja, nehote dotična predstava o zvoku. Nemogoče je n. pr. pri fonetiških vajah, misliti na obliko artikulacije, ne da bi si obenem ne predstavljali zvočno sliko. N a t a n č n o s t i n u s o v r š e n o s t v t v o r i t v i g l a s o v je odvisna od dvojnega nadziranja: od

akustične in motorične predstave, ki se nam predstavita pri tvoritvi glasu.

Čeravno je pri govorjenju predstava o gibanju govoril tesno združena z glasovno sliko, vendar se ista neposredno ne daje, ko se začnemo govoriti učiti. Ko otrok začne govoriti, poslušanje samo nikakor ne zadostuje za tvoritev predstav o gibanju in za reprodukcijo glasov. Vse kretnje, ki jih mora otrok vedoma in izvestno izvršiti, se morajo najprej preiščeno, reflektoriški izvajati. Nekaterih glasov n. pr. k in r, se otroci zato tako pozno priučijo, ker se tvoritev teh glasov malokedaj in le slučajno izvaja; zato ta hiba v govoru tudi odraslim ostane.

Marsikateri odrasli ve, kako težko je posnemati in prav izreči poluglasni r, l; drugače so jih izgovarjali stari Slovenci, drugače jih izgovarjajo Rusi, drugače Angleži. Vsakdo, ki se je učil tujih jezikov, ve iz lastne skušnje, koliko vaj je bilo treba, da si je prisvojil ta ali oni tuji glas. Največji trud v tem oziru je zastoj, če mu ne pride na pomoč kak soroden, podoben glas materinega jezika. Tvoritev tega ali onega glasu se takorekoč čuti v ustah. Preiščena, reflektorična kretnja pri izgovarjanju vodi do **občutka** govorne kretnje pri tvoritvi glasu na ta način, da nje učinek zaznavamo istočasno kot zvok in da pri tem spoznamo jezikovni glas.

Jakost in razločnost, s katero čutimo kretnje pri izgovarjanju, so po osebah zelo različne. Pri osebah, ki so živahni, torej motorično nadarjeni, so občutki pri gibanju govoril tako močni, da njih (oseb) jezikovno delovanje prevladuje zavest, dočim se posamezne osebe teh občutkov nekaterikrat komaj zavedajo; nekateri celo zanikujejo existenco teh občutkov. Jakost in razločnost pa pri normalno nadarjenih pojema, čim dalje trajajo vaje in navada. Vsaka kretnja pri izgovarjanju izvestnih glasov se početkoma, dokler še nismo vajeni, prav živo občuti; pri nadaljni vaji pa postane avtomatična, t. j. spremljajočih občutkov se vedno slabše in slaše zavedamo. Druge predstave, ki jih obudimo pri izvajanju kretenj, stopijo pa na mesto gibnih občutov v zavest. Ko se n. pr. začnemo učiti kakega godala, tedaj prevladujejo občuti gibanja prstov, rok ali ustnic, a note in zvoki so takrat temni elementi; čim bolj pa smo v igranju izurjeni, tem bolj stopijo občuti kretenj v ozadje, tako da se gibanja često ne zavedamo; vglobljeni v muzikalični stavek ali prevladajočo čustvo pa niti ne »mislimo« na note. Ravno tako se godi, ko otrok začne govoriti. Gibni občuti so jačji ter stojijo v ospredju, a pri nadaljni vaji v govorjenju stopijo nazaj za jezikovne zvoke. A popolnoma iz zavesti ne izginejo, ker jih vsak pot zopet doznamo, ko predstave o zvoku, ki so prej občute nazaj potisnile, oslabijo in otemnjijo. Poskusimo samo

kakšno besedo izgovoriti, ne da bi jo v istini izgovorili, takoj bodo občutili o artikulaciji prevzeli našo zavest. To opazujejo lahko odrasli, ko se začno učiti tujega jezika; občutili pri artikulaciji ali tvorbi glasov nenavadne besede prevladujejo druge elemente. Eksperimentalna fonetika ali izkustveno glasoslovje nam daje sredstva, da lahko nekatere oblike artikulacije in dotične spremljajoče občute tudi umetnim potom povzročimo. Tudi optične predstave o znamenjih, ki so važne za koncentracijo pozornosti na druge istočasne občutne zaznave, zamorejo pospeševati jasnost občutov pri gibanju. Tako slišimo in razumemo bolje, če gledamo govorečemu v oko; izmed orkestra slišimo zvok in barvo godala, če opazujemo kretnje godca. Poslušalec, ki verno opazuje in zasleduje kretnje, začne često sam gibati roko, kakor da bi on godel; učenci izvrše kretnje lažje, če jih istočasno na učitelju opazujejo. Tako tudi zadobimo jasnejše predstave o artikulaciji in dotičnih občutih, če jih družimo z optičnimi predstavami o kretnjah. V tem postopku biva pomen, ki ga ima ali zadobi fiziološko glasovno opazovanje lastne artikulacije za jasnost občutov o govornih kretnjah.

d) Samohotno govorjenje.

Samohotno govorjenje sloni na zvezi objektivnega pomena besede s predstavo o govornih kretnjah. Po amnestiški afaziji, t. j. krušenju ali izobčenju predstave v zvoku ne nastopi popolno uničenje, ampak le kršenje predstave o govornih kretnjah v obliki parafazije (raba zmislu nasprotnih, tujih besed.) Da ta prikazen nastopi, nam dokazuje potrebo glasovne predstave za normalni postopek pri samohotnem govorjenju. Zvok besede si često že predstavljamo, predno še ga izustimo, predno govorni izraz zaznavamo. Samohotno govorjenje je torej najčešče mišljenje v zvočnih slikah, ki zaradi tesnih zvez s primernimi motoričnimi predstavami kaj lahko preidejo v govorne kretnje. Le pri veliki nadarjenosti vida ali po mnogih vajah v čitanju se namesto zvočne slike družijo pismenska slika z vsebino besede, tako da so govorečemu navzočne pisane ali tiskane besede, kakor da bi govor v duhu čital. Drugače pa sodelovanje pismenske slike pri samohotnem govorjenju ni jako veliko.

Druženje od besednega pomena do zvočne ali pismenske slike o besedi je močnejše in lahkejše kakor pa druženje v nasprotni smeri od slike ali oblike do pomena besede, t. j. mi moremo besedo, posebno besedo nam nenavadnega jezika, ki še nam ne teče gladko, razumeti, ko jo slišimo ali čitamo; nasprotno pa nam dotična beseda ne pride tako lahko na misel, ko jo v govorjenju in pisanju iščemo. Vzrok tej prikazni nam je iskati v bistvu razlike med receptivnim in produktiv-

nim jezikovnem delovanju; iz te razlike izvajamo tudi meto-
diko za učenje jezikov. Vzrok razlike v glatkem govorjenju pa tiči v
enostranski vaji; tako nam je n. pr. druženje črk po abecednem redu od
a do ž mnogo bolj lahko nego pa v nasprotni smeri od ž proti a.

Ker je zveza in prehod od objektivne predstave k akustični ali op-
tični sliki slabjši nego v nasprotni smeri, med tem ko so občutni ele-
menti pomena besed ter zvočna slika v vsakem razmerju zelo močno
spojeni, zatorej je zveza od besednega pomena k besedni obliki bolj
navezana na posredovanje po občutnih elementih kakor pa nasprotna
zveza od oblike k pomenu; to se pravi, občutni elementi so za
samohotno govorjenje večjega pomena nego za ra-
zumevanja govora drugih.« »Česar je polno srce, to usta
govore.«

Duševni pretres ali afekt pospešuje pravi izraz, pravo besedo; čim
močnejši in trajnejši je čustveni naglas objektivnih predstav, čim večje
zanimanje nas prešinja, čim lažje se čustveni pojmi za objektivni pomen
oglašajo, ne da bi nam ta bil jasen, tem bolj živo in lahko o stvareh
govorimo. Kakor otrok najprej shvata le čustveno vred-
noto besed, tako so tudi prve besede, ki jih otrok izraža, dolgo
časa samo izrazi čustva, veselja ali žalosti, dopade-
nja ali mrzenja, poželenja ali odpora.

Optična slika nima istega pomena za samohotno govorjenje
kakor pa akustična slika, ker ji manjka neposrednja zveza s čustvenimi
elementi besednega pomena. Ogenj, živahnost in spretnost govora za-
torej vobče niso lastni izraziti nadarjenosti vida, katera nam »govori« v
predstavi o vidni sliki. Oni tudi ne odgovarjajo načinu mišljenja takih
narav, ki v svoji nadarjenosti za občute vida shvatajo pred vsem objek-
tivno vsebino predstav. Kakor razumevanje, tako se tudi govorjenje
vrši lažje in hitreje, če objektivne predstave o besednem pomenu našo
pozornost manj vežejo. Ako ni posebne jezikovne darovitosti, tedaj iz-
razita sklonost za popolno in jasno shvatanje konkretnih predstav tvori
cele oviro za hitro in lahko razumevanje ter za govorjenje celega go-
vora.

(Dalje).

Poslovenil EVGEN SAJOVIC:

UČNA OSNOVA IN INŠTRUKCIJA ZA POUK TELOVADBE IN ODREDBA O PRIREJANJU MLADINSKIH IGER NA GIMNAZIJAH (VSEH TIPOV) IN NA REALNIH ŠOLAH.

(Vestnik c. kr. ministrstva za uk in bogočastje, let. 1911, odd. XIV., št. 21, str. 213 do 249).

(Konec.)

C.

Navodila za prirejanje mladinskih iger.

a) Igre v teku in z žogo.

Igre v teku in z žogo so za vsako starost nenadomestna dopolnitev stroge telovadne šole. Ako krepimo v poslednji zlasti mišice in živce, moramo visoko ceniti na igrišču dosežene naravne izvedbe v vztrajnosti in hitrosti predvsem kot posebne zdravstvene vaje srca in pljuč.

Igre ne smejo gibalnih udov enostransko zaposliti in celega organizma popolnoma izčrpati, temveč se morajo končati s prijetnim občutkom utrujenosti in z blagodejno potrebo po odpočitku; one so v resnici edino pravo in naravno sredstvo, s katerim odvrčamo prekipevajočo mladostno silo od pogubnih stranskih potov in zablod.

Pri pravilni izberi in preudarnem vodstvu se nudijo zelo čestokrat prilike vplivati neposredno na нравni in duševni razvoj igrajočih se, torej k podpiranju vzgojne naloge pravega telovadnega pouka. V tem oziru zaslužijo za bolj odraslo mladino prednost pred vsemi drugimi zlasti nekatere zelo razširjene in lične tekmovalne igre, kakor so: tekmovalni tek, izbijanje, nogomet in podajanje žoge na nemški način. Nestrpna težnja naše mladine po teh krepkih vajah pride voditelju iger tu že na pol pota nasproti. Prisotnost duha in odločnost, zmožnost voliti prava sredstva, prostovoljna podreitev celoti, strpljivost in nekako vitežtvo so trajni dobiček pravilnega vodstva iger.

Mladinske igre se vrše na posebnem igrišču. Udeležba bodi prostovoljna. Igre naj bodo tako urejene, da pride ondi, kjer dovoljuje oddaljenost igrišča, vsak učenec, ki je javil svojo udeležbo, na teden vsaj 1 do 2 uri do igranja in sicer po možnosti v svojem, telovadbe prostem dnevu.

Igrišče je redkokdaj tako obsežno, da omogočuje urejeno igranje več razredov ali igralnih oddelkov hkrati. Zato se priporoča, pri zadost-

nem številu vodnikov iger, slednje tako uravnati, da dobe posamezni razredi, oziroma igralni oddelki dva določena popoldneva v tednu z natančno naznačenimi urami.

V višjih razredih ni vselej najbolj ugodno, vzdržati razredno zvezo. Tu lahko združimo spretnejše in večje učence več razredov na eni, slabotnejše in manjše na drugi strani v oddelke s posebnimi igralnimi urami. Tudi se smejo učenci, ki dajejo prednost kaki igri, statno združiti v poseben oddelek, ako ne vidi voditelj iger, oziroma telovadni učitelj in ravnatelj zavoda pri tvorbi takšnega oddelka nič nevarnega.

Igre posameznih razredov in oddelkov potrebujejo veliko manj strogega nadzorstva kakor strokovnega vodstva. Prvo, vedno v oskrbi učitelja, se lahko omeji na vzdrževanje splošnega reda na igrišču in na takojšnjo odpravo vsake porajajoče se surove nedostojnosti. Pri posameznih igrah naj ima vodstvo izpočetka vedno več učitelj, zlasti pa pri tekmovalnih igrah, kjer je vodstvo v zvezi s službo razsodnika. Ni le dovoljeno, celo priporoča se, k vodstvu večkrat pritegniti zanesljive učence in s tem končno omogočiti sočasno igranje več oddelkov ali razredov ter vzgajati učence k samostojnosti v igri. Pripravljanje in pospravljanje kakor tudi oskrbovanje igralnega orodja sploh prepustimo vselej popolnoma igralcem, ki naj se takoj izpočetka navadijo na strog, morebiti od njih samih določen in nadzorovan ter od voditelja iger potrjen red.

Pri izberi iger prepustimo precejšen vpliv tudi učencem, seveda v mejah njihove starosti. Vendar ne vrstimo nikdar mnogovrstnih iger v enem razredu ali oddelku v pisani izpremembi; veliko bolj odgovarja vzgojnim namenom omejitvev na malo število iger, v katerih se naj pa doseže čim večja spretnost.

Ravno pri naših lepših igrah dosežemo finejši način in popolno obvladanje tehnike igre le vzdržema z dolgoletno vajo. Šele z obvladanjem igre se pokaže tisto veselje do nje, ki vabi zrelejšo mladino nevzdržljivo na igrišče in ki deluje celo še vprek šolskega leta.

Ob samozavesti lastnega znanja se poraja pri igralcih tudi hrepenenje, meriti se z enakovrednim, ne vsakdanjim nasprotnikom. Ustrezajoč želji učencev, se lahko vrše od časa do časa, najbolj pripravno ob koncu igralnega polletja, tekmovanja med posameznimi razredi ali oddelki ali pa tudi med izbranimi moštvi različnih sosednjih zavodov. Pri takšnih prilikah pokažejo učenci svoje najboljše znanje. Tu se pokaže, ali so prinesli s seboj samo spretnost in vztrajnost, ali pa so se tudi naučili obvladanja samega sebe.

Telovadne ure se praviloma ne smejo porabljati za igre, vsaj cele ure ne. Ako omogoči vreme v toplem letnem času telovadne ure na

igrišču, naj se orodna telovadba nadomesti z ljudskimi vajami. Včasih smemo zlasti v nižjih razredih mesto njih vzeti tudi kako igro.

V telovadnici moramo načeloma opustiti prave tekmovalne vaje, kakor so živahnejše igre z žogo in v teku, že iz zdravstvenih ozirov in iz previdnosti. Lahko pa posvetimo v višjih razredih včasih, v nižjih bolj često, na koncu ure nekaj minut igranju.

Mnogokrat morajo odpasti mladinske igre zaradi slabega vremena. V takih slučajih naj se po možnosti vrši »prosta telovadba«, seveda le pod pogojem, da jo nadzoruje telovadbe in telovadnega pouka več učitelj in so izpolnjeni vsi ostali, v odstavku V, c al. 7 telovadnih inštrukcij omenjeni pogoji »proste telovadbe«. Takšne prostovoljne telovadne ure so se že obnesle in so tudi v zimskem času, če učenci ne morejo porabljeni svojega prostega časa za kako drugo zdravo telesno kretnje na prostem, enkrat ali dvakrat na teden vzpodbudna izpopolnitev obvezne telovadbe ter pospešujejo kar najbolje njen razvoj; mladina jih pa pozdravlja hvaležno in z veseljem.

»Higijena na igrišču« zahteva posebne pažnje od strani voditeljev iger, kot delna dopolnitev že pri telovadnem pouku omenjenih higijenskih odredb, naj služi še naslednje:

Predvsem moramo paziti, da nastopajo učenci k igram v primerni obleki, ki ni škodljiva niti lastnemu niti soigralčevemu zdravju. Ne le vsa oblačila, ki otesnujejo telo, temveč tudi ona, ki ovirajo zadostno transpiracijo se naj odstranijo, toda po končani igri zopet takoj oblečejo. Poleti ne smemo nastaviti telovadnih ur prezgodaj popoldne, da se igre ne vrše ob pripekajočem solncu. Dovoliti ne smemo, da bi se učenci med, ali po igri posedli ali plegli po golih tleh, na noben način ne spomladi, dokler je zemlja še mrzla in vlažna. Odločno moramo prepovedati piti po končani igri. Nasprotno pa lahko dovolimo zmerno pitje ne preveč mrzle vode med igro, posebno ob toplih dnevih. Ob primernih prilikah razložimo mladini, kakšne nevarne posledice za zdravje lahko povzroči neubogljivost napram odredbam voditelja iger.

Tudi kakovosti tal moramo posvetiti potrebno skrb. Manjše udrtine, kakor jame in luknje, večji kamni, črepinje, stekleni drobci, toda tudi vsled vlažnega vremena povzročena izprememba tal so lahko pri igrah v teku in z žogo usodepolni.

V naslednjem odstavku so našete začasno najbolj priporočljive in razširjene igre. Telovadni učitelj ali voditelj iger naj voli med njimi po lastnem preudarku, vsekakor bo pa še pridejal sorodne, v kraju običajne igre, ki se naj ravna po starosti in močeh, potem pač po morebitnih željah učencev kakor tudi po razmerah igrišča. Ako je na razpolago ob-

sežno igrišče, tedaj lahko kolikor možno hitro pričnemo s predpripravljalnimi vajami in igrami za večje igre v teku in z žogo.

Igre v teku:¹ Razni načini pretezanja in prerivanja. Lovljenje. Mačka in miš. Tekanje okoli kroga. Volkodlak ali črni mož. Lov divjačine. Šepava lisica. Medvedje v lancu. Ribiči. Dan in noč. Na tretjega. Lov tatov. Preža. Izzivat. Pogon (izzivanje vojsk), tudi z ropom prapora.

Igre z žogo:² Žoganje na »župana«. Izklicavanje. Žoganje v krogu. Žoganje na »jezdece«. Žoganje »na lov«. Zbijanje žoge v vrata. Odbijanje žoge na nemški način. Žoganje z bobničem. Žogotlesk. Gonja z žogo. Žoganje s stražo. Hokej. Odbijanje žoge s pestjo. Žogotlesk z roko. Žoganje v košek. Žoganje na prebege. Nogomet v krogu. Naskok z žogo. Enostavni nogomet. Žoga izpod rok!. Tekma v podajanju žoge. Podajanje žoge čez vrstico. Streljanje z žogo. Žoganje čez mejo. Lučanje z žogo (rokomet).

b) Igre na planem.

Tovrstne igre ne smejo učinkovati pri mladini ugodno samo po telesni in duševni strani, kakor vplivajo več ali manj vse vaje na prostem sploh, temveč ji morajo vzgajati dragocene zmožnosti za bodočo sposobnost za orožje v službi domovine. Igre na planem se navadno ne prirejajo na igrišču in tudi ne ob navadnih igralnih urah, ampak na planem ob izletih in potovanjih, ki se vrše prilično v ta namen. Priporoča pa se ozirati se tudi v igralnih urah na nekatere uvajalne in pripravljalne enostavne vaje, kakor so n. pr. takšne v ostrem gledanju in opazovanju, v orijentiranju, v presojanju velikosti in daljav kakor tudi v signaliziranju in pri tej priliki tudi razložiti za te igre in vaje potrebne stvarne predstave in pojme. Vendar ne smejo te vaje in pogovori izdatno prikrajšati za mladinske igre sploh na igrišču določenega časa, nikakor ne smejo zavzeti več kakor četrtno igralnega časa.

V spodnjih štirih razredih pridejo v poštev naslednje igre, oziroma igralne vrste, ki naj se izurijo v naznačenem redu:

Enostavne igre za vajo in uporabo pravilnega in ostrega gledanja in opazovanja. Enostavne igre v orijentiranju na prostem in v čitanju skic in kart. Vaje v zasledovanju. Signaliziranje z enim ali z dvema praporcema. Uporabljene vojaške igre.³

¹ Izber iger v teku vsebuje knjižica dr. Lj. Pivko »Telovadne igre« I. del, izšla v Mariboru l. 1911. Cena 70 vinarjev. (Opomba prevajalčeva.)

² Zbirko lučalnih iger z majhno žogo je podal dr. Lj. Pivko v knjižici »Telovadne igre« II. del. Izšla v Mariboru 1913. Cena nevez. 80 vinarjev, vez 1 K 10 v. (Opomba prevajalčeva.)

³ Večjo izber tovrstnih iger vsebuje knjižica: Militärische Knabenspiele. Spisal Max Schönovsky von Schönwies, c. kr. stotnik. Dunaj. V c. kr. šol. zal. 1910. Cena 1 K.

Za učence od V. razreda dalje smemo včasih razširiti te igre po okoliščinah razpoložljivega, pouka prostega časa in kolikor to dopuščajo krajevne razmere z vajami v pohodih in šatorjenju po turistovskih pravilih, da s tem dvignemo telesno zmožnost in upornost kakor tudi iznajdljivost in zanesljivost v orijentiranju na planem v težavnih okoliščinah.

e) Navodilo za ravnanje pri nezgodah.

Priporoča se, od III. razreda dalje prilično gojiti v zvezi s primernimi igrami: Ravnanje, oziroma prva pomoč pri uimah, panikah, nesrečah, nezgodah i. t. d.²

RAZGLED.

Časopisni vpogled.

Roland 1914. štev. 7.—9. Štev. 7. »Vorschläge zur Unterrichtsreform an Lehrerbildungsanstalten« (Karl Linke) so pisani tako, da bi zmajeval nad njim z glavo še tako moderen učiteljski profesor, če bi jih bral — ampak v srcu bi moral priznati: »Resnica! Riba smrdi pri glavi!« in znabiti bi se našel celo vadniški učitelj, ki bi ne hotel obešati modnih cunj na stari skelet; samo: učni načrt in predpisana metoda... Zato pa bi priporočal vsem, ki imajo besedo pri teh rečeh: »Tole, lege!« — »Lehrer und Weltanschauung« je kratka črtica o duhu pouka; sicer pa menda res ne pride nikjer ko v pouku izrazitejše na površje »caius regio, illius religio.« — »Die Verwertung der Tagebuch-Idee für den Aufsatzunterricht« (H. Scharellmann). Ker pokažem ideje iz tega spisa, ki je v 6.—9. štev. »Rol.«, na drugem mestu, opustim tukaj pogovor. — »Wirksame Schundbekämpfung« se ozira kajpada na nemško mladinsko književnost, pa mislim, da bi veljala docela tudi za naše razmere; nič boljši nismo v tem oziru. — Bei der Arbeit prinaša pod »Ein Plauderstündchen im trauten Heim« vzorec za ponavljanje snovi iz biblije. — Zum Vorlesen popisuje snov o Hunih. — Der Blumentag (Oskar Schwär) pa je črtica iz otroškega življenja. — Pod »Bücher« pogovarja K. Linke »H. Sch.-ovo Produktive Geometrie«. Jaz bi rad, ko bi opozoril na to delo slovensko učiteljstvo naš strokovnjak s tega polja, tov. D. Humek. — Krepka glosa »Wie sich ein Leipziger Oberlehrer den reformierten Aufsatzunterricht vorstellt« zaključuje zvezek. — Štev. 8.—9. »Die Wirkung der Ortsschulaufsicht.« Pravzaprav je tukaj šele začetek interesantnega poglavja o šolskem nadzorovanju in o medsebojnem razmerju učiteljstva ene in iste šole. Naj omenim le razdelitev nadzorovalnih organov: 1. Die Gleichgültigen, 2. die subjektiven Naturen, 3. die Herrenmenschen, 4. die Kleinlichen, 5. die Anpasser, 6. die Kollegialen, 7. solche, welche stets bestrebt sind Lehrer und Unterricht zu fördern, ohne das Vorgesetztenverhältnis zu verleugnen. Našel sem jih v nemščini, da ne izgube izrazi nič v prevodu. Uredništvo obljublja, da izide celoten spis, še povečan, posebej — in tedaj gotovo ne bom pozabil, da ne bi nanj opozoril; zakaj videti je, da bo to dobro ogledalo za nas

² Pobude k takšnim vajam nadi »Das Pfadfinderbuch« od dr. A. Liona. Monakovo, 1909. Otto Gmelin. Cena 5 K 40 vin.

vse. — »Die Verwertung der Tagebuch-Idee.« ima tu z mnogimi primeri svoj konec. — »Schönschreiben« (Andr. Thom) pravi, da so ure lepopisja (po navodih!) zato tako mrtve, ker »zasledujejo trdovratno svoj smoter in se ne brigajo za nobeno drugo vsebino, tudi takrat ne, če se je že zdavnaj dosegla ročnost pisanja.« Znabiti ima mož prav, in bo treba tudi tukaj pregledati in korigirati mnenja. — »Von Rektoren, Inspektoren und anderen Bedenklichkeiten« so »lose Aphorismen« (P. Rohrsatz) in imajo nadaljevanje prihodnjic. Bodisi, da je v njih resnica, bodisi, da je satira — žalostno poglavje v ubijanju učitelja je vseeno. — Bei der Arbeit: (J. Röhr) pripoveduje o svoji metodi; o tisti, o kateri sem že tolikokrat poročal, se je vedno veselil in jo vedno čutil v spoznanju. Pove nam, da je — »viel Masse, wenig Raum.« Pav. Flere.

Die Arbeitsschule I. 1914. šte. 5.—9. Štev. 5. je posvečena »den Mitarbeitern am Seminar 1899—1914« (v Leipzig); pravzaprav pa le dr. A. Pabstu. — Iz druge vsebine bi omenil: »Die angeborenen Anlagen und die Arbeitsschule«, kjer razpravlja pis. Th. Eisenhaus (tu in v 6. šte.), kako nastanejo zveze prirojenih zmožnosti, kako jih vzgajati in kako da je treba postaviti kolikor mogoče v ospredje kot faktor razvoja zmožnosti samodejalnosti; samodejalnost, kakor je za pouk v pojmu »delovna šola«. — »Über das Modelieren in Blindeninstituten« je napisal F. X. Lehr informativen članek iz lastne prakse. — G. Stiehler opisuje »Bugro« (svetovno razstavo za grafiko itd.) v Leipzig. — »Frühlingsarbeit« (H. Pralle) je članek, ki je nastal v šolski delavnici. Priložena tabela ima tudi nekatere izdelke narisane. Saj so lepi ti izdelki, a jaz za svojo osebo vedno dvomim, da bi bili ti namen »delovni šoli«; manualno delo kot princip pri pouku priznavam, tehniko dela izključujem; ornamentalna dela iz lepenke, pletenje cvetličnih košaric itd. — nevem, če ne gre to forciranje Fröblovega principa predaleč. — Štev. 6. prinaša razun že zgoraj omenjenega še: »Werkarbeit und Werkstattübungen im Dienste des erdkundlichen Unterrichts, kjer obravnava pis. P. Groß zelo nazorno napravo najpreprostejših reliefov pri zamljepisnem pouku. Učni pripomočki: zabojček za pesek (obenem delovno polje) pesek in voda. — »Technischer Unterricht, ein Heilmittel« je zanimivo poročilo E. Försterja o tem, kako vpliva manualni pouk na ves pouk v zavodih za pohablence. — »Eine Rechenstunde am Tage nach dem Ausfluge«, Pis. K. Wittig je bil z otroci na zletu, drugi dan pa računji, opirajoč se na zlet... koliko časa so hodili? Ne, to so imeli izračunano že pred zletom. Koliko denarja so porabili? Tudi ne; pač pa po ugibanju in kalkulacijah, koliko izreže lesenih živalic na dan ženica, ki so jo videli mimogrede pri tem opravilu — in ura jim je »minila brez dolgega časa«. Že lahko; vzle temu pa tiči v celi ideji dovršen kos pedanterije in nerazumevanja življenja in njegovih potreb v šoli. — Št. 7. je posvečena dr. E. pl. Schenkendorfu, podpiralcu delovnega in rokotvornega pouka v zasebnem in javnem življenju, ter prinaša sledeče članke vnjem: »Dr. von Schenkendorf. Ein Gedenkblatt.« (H. Scherer): — »E. von Schenkendorfs parlamentarische Tätigkeit zur Förderung der werkstätigen Erziehung« (A. Schmedding); — »Die Schenkendorfschule zu Ködigsberg i. Pr.« (Dr. R. Brückmann). — Poleg tega ima št. še informativno črtico A. Heinrichsdorffer: »Qualitätsarbeit.« — 8.—9. šte. prinaša obširno poročilo o 23. Hauptversammlung des Deutschen Vereines für Knabenhandarbeit und Werkunterricht, Leipzig, den 3., 4. und 5. Juli 1914. Glavna referata, ki sta ponatisnjena v poročilu, sta bila: *Psychologie der Arbeit* (dr. A. Fischer); *Das geschmackbildende Moment im Werk- und Werkstättenunterricht* (F. Hildebrand). Pav. Flere.

Pedagoški paberki.

Namen rokotvornega pouka je označil dr. Götze iz Leipziga takole: »Rokotvorni pouk nima obrtniških namenov, pač pa pomaga splošno vzgajati otroka harmonično s praktičnim delom. Služi telesnemu razvoju otrokovemu, uči ga, kako naj rabi svoje roke, in vadi njegove čute. Pomaga razvijati duševno življenje otrokovo, s tem, da mu privaja nazornosti, ga uči opazovati ter mu poseduje priložnost k samolastnim skušnjam. Tudi služi vzgoji čuta za le sto oblik in razvija okus; s potrebo pa, da se mora premagovati fizične težave, vpliva na izobrazbo trdne, energične volje.«

Nabiralni šport in gojitev okusa. O tem piše v »Arb.-teh.« Stiehler sledeče: »Nabiralni šport reklamnih znamk se je zelo polotil naše mladine. Kvar te mladinske zaljubljenosti je jasen. Vzgojitelj ima nalogo, tako kakor pri kino-vprašanju, da računski s tem dejstvom in zavaruje pred stranskimi poti. Zlasti lahko spravijo učitelji pri risanju in v delavnicah šport nabiranja reklamnih znamk v službo gojitve okusa, ne tako, da bi delali osnutke te malo-plakatske umetnosti, pač pa, da napravljajo otroci dobro zvezane reklamne zvezke in v njih razdeljujejo take znamke po obliki, barvi, vsebini. Strašno navskrižje, preveč na eni strani v surovo sešitih reklamnih zvezkih lahko trajno slabo vpliva na gojenje naše mladine. Ne zbiranje sploh, pač pa zbiranje dobrega blaga po enotnih načelih je vaditi; če ostane pri tem marsikak, dozdej brez potrebe izdan vinar v žepu, je to etični in ekonomični postranski uspeh.

Šolske in učiteljske vesti.

Pouk šolske mladine o pomenu sedanje vojne. Naučno ministrstvo je naročilo, naj se na srednjih in ljudskih šolah pouči mladina o velikem pomenu sedanje svetovne vojne. Zlasti je opozoriti, kako je sedanja vojna združila avstrijske narode, učence pa je podžigati, naj z marljivim učenjem pomorejo, da se bodo nadomestili ljudje, ki so v vojni padli. Zlasti pouk v zgodovini in v zemljepisju daje priliko pokazati na medsebojni vpliv posameznih narodov v gospodarskem, političnem in narodnem oziru.

Učiteljske draginjske doklade. Predlog deželnega odbornika dr. Trillerja, naj bi se 25% draginjska doklada glede na težke čase priznala vsem učiteljem in učiteljicam brez izjeme, je v zadnji seji dež. odbora kranjskega propadel. Istotako je ostal v manjšini predlog istega predlagatelja, naj bi se 50% starinska doklada, katere so deležni le nekateri oženjeni ljubljanski učitelji, priznala tudi doslej prezrtim.

Protí monopolom zaloge šolskih knjig. Učiteljstvo mora gledati na to, da si ohrani svoje pravice ter jih brani tudi s silo, če ne gre drugače. Poznejši rod, ki mu pride to najbolj prav, nam bo zato hvaležen. Malo pravic ima dandanes učiteljstvo; zato pa si mora te bolj ohraniti in jih varovati. Žalostni boj po zboljšanju gmotnega stanja je kriv, da izginja interes za vse drugo. Ta čas pa so znali izrabiti drugi v škodo učiteljstvu. Zato je primerov na vseh koncih in krajih. Za danes le o vprašanju šolskih knjig. Že večkrat se je opozarjalo na to, da se ne sme učiteljstvo motiti v tem oziru, zlasti ko dobivamo novih šolskih knjig, sicer po potrebi. A paziti moramo. Brez predsodkov in objektivno presojajmo nova izdanja, in na podlagi teh sodb se odločajmo. Pri tem je treba gledati na to, da se ne naročajo vse knjige brez izjeme le pri enem in istem založništvu; tako podpiramo monopoliziranje. Zavračati moramo vse poskuse vplivanja, pa naj pridejo od katere strani hočejo. Da nam utemeljujejo te razne poskuse, je znano. Tako se je zgodilo, da se je reklo nekje, naj se uvede nove knjige iz te založbe, ker so že bile od tam tudi prejšnje. Vprašam: Zakaj se je navajal ta vzrok in prav v tistih krajih, kjer so knjige vedno iz iste založbe? Kje druge jih uvedejo spet »za poskušnjo« — tako pod roko, prav natihem. Tako se pravi n. pr. v kakem okraju,

da so sestavljeni podrobni učni načrti na podlagi knjig iz gotove založbe, in tako se namigava, da druge knjige že vnaprej nimajo pravice, da bi se jih uvedlo. Kaj res mislijo, da so učitelji tako naivni, da ne izpregledajo resnice? Vsekakor so taki poskusi, da se napravi pravico učiteljstva iluzorično, zelo poučni, in učiteljstvo bo vedelo, kako naj se vede. Pravica mora biti pred močjo! Z našim znanim idealizmom smo dolgo delali za druge ter pozabili nase. Treba pa je, da bo vbodoče boljše; učiteljstvo mora pokazati, da je danes že polnoletno.

Freie Schulzeitung.

Šolska razstava. V Poznanju je priredilo društvo »Posener Provinzialverein für Knabenhandarbeit und Werkunterricht« 18. aprila 1914 svoj dan, kjer sta se obravnavali temi »Wie kann die Handbetätigung Eingang in die Klasse finden?« (Seinig) in »Die Knabenhandarbeit in der heutigen Erziehung und ihre Bedeutung für die Jugendpflege« (Hildebrand), ter razstavilo obenem izdelke iz šolske delavnice. Razstavljena so bila dela iz papirja in lepenke iz 4. ljudsko-, ozir. 6. srednješol. razreda, lahki lesni izdelki (3. ljudskoš. in 5. srednješ. razr.), preprosti izdelki z obličem (2. ljudskoš. in 4. srednješ. razr.), težji lesni izdelki (1. ljudskoš. in 3. srednješ. razr.), kakor tudi obširnejši kovinski izdelki iz višjih razredov srednje šole. Ena ljudska šola je razstavila nekaj, doma napravljenih fizikalnih aparatov. Razstava je vzbujala mnogo zanimanja.

Tečaj za učitelje v rokotvornosti, ki ga je imelo od 12. julija do 8. avgusta 1914 društvo »Der Verein für Handarbeitsunterricht v Schaffhausnu«, se je vršil po sledečem načrtu: 1. Kartonaža. 2. dela z obličem, 3. rezbarstvo, 4. tečaj za vrtnarstvo, 5. uvedba delovnega principa v pouk v 3 stopnjah: I. za 1.—3. šolsko leto; II. za 4.—6. šol. leto in III. za 7.—9. šolsko leto, inkl. sekundarno šolo.

Razne vesti.

25letnica knezoškofa lavantinskega. Dne 29. m. m. je slavil ekscelenca dr. Michael Napotnik, knezoškof lavantinski, 25letnico na lavantinskem sedežu. Slavljencec je bil rojen dne 20. septembra 1850. l., a knezoškofom je bil imenovan še v mladostni dobi 39 let. Knezoškof dr. Mihael Napotnik je med najuglednejšimi člani avstrijskega episkopata.

5000 učiteljev s Češkega v vojni. Kakor poročajo praški listi, je bilo pri prvi mobilizaciji poklicanih pod orožje 2615 čeških in 1757 nemških učiteljev s Češkega. To število se je vsled naknadnega vpoklicanja starejših letnikov in pa vsled nabiranja novih rekrutov rojenih med l. 1892.—1894. gotovo zvišalo nad 5000.

Kako je očistil šolski nadzornik svoje uradne prostore, je pripovedoval v »Schulvereinu für Hessen« nek učitelj takole: »Ko je nastopil pred mnogimi leti moj stari zaslužni nadzornik, mož velikega življenskega vpogleda, ki ga zdaj že dolgo krije zelena ruša, svoje mesto kot nadzornik, so oblegali njegovo uradno sobo vsak uradni dan — ob sredah in sobotah popoldne — mnogi učitelji iz njegovega okraja. Vedno isti so bili, vedno so se uslužno in dvorljivo klanjali svojemu predstojniku, vedno isto tožili in klevetali o svojih tovariših, vedno je bila ista pesem: na eni strani klečeplastvo in sladkanje, na drugi natolcevanje in opravljanje. Pa odkriti značaj mojega šolskega nadzornika se je kmalu odkrižal vse družbe s tem, da jih je pozval vse na isti dan k sebi ter jim napravil pridigo o breznačajnosti, klečeplastvu, opravljanju in natolcevanju, o denuncijantovstvu in klevetanju, potem pa o pravem možu, poštenjaku z odkritim značajem, o zvestem prijatelju in sosednem tovarišu; ob koncu pa je povdaril, da sprejema uradno z veseljem vsakega učitelja, nikdar pa ne posluša klečeplazca in denuncijanta. Od te ure je izginil ves zbor častivrednih obiskovalcev, mi pa spoštu-

jemo še danes odkrito mišljenje in ravnanje našega starega šolskega nadzornika.«

Po »Pädag. Zeitsch.«

Čudni računi. Neki naravoslovec je izračunal, kako glasen bi bil človeški glas, če bi bil sorazmerno močnejši, kakor glas kobilice. Našel je naslednje: Kobilico je slišati še na razdaljo $\frac{1}{10}$ milje. Človek tehta približno toliko, kakor 26.000 kobilic, če bi bil glas človeka v istem razmerju močnejši, bi mogel človek govoriti tako glasno, da bi ga bilo slišati 1000 milj daleč. Slišati bi ga bilo iz Carigrada v Hamburg, da celo delj. Seveda bi morale biti potem hiše še bolj solidno zidane, sicer bi se podrle, če bi kjo le kihnil.

Barve in ženski značaj. Balzac pravi, da se kaže značaj žensk v barvah, ki jih imajo te najrajši. Žena, ki se oblači najrajši zeleno, je po njegovem mnenju prepirljiva; tudi ni zaupati ženam, ki ljubijo vijoličasto barvo, ki nosijo rumene klobuke in se oblačijo brez vsakega povoda črno. Bela barva je barva koketnosti, rožasto barvo ljubijo zamišljene in ljubeznive ženske, sivo se oblačijo one, ki se čutijo nesrečne.

Prvi doktor pedagogike v Avstriji — pedagog delovne šole. Dne 19. nov. 1913 je promoviral na nemški Karl-Ferdinandovi univerzi v Pragi profesor c. kr. učiteljišča v Innsbrucku Edvard Burger (nekdanji ljudskošolski učitelj), za doktorja filozofije. Ker je bila disertacija pedagoško-filozofske vsebine in je bila predmet glavnega rigorozna poleg filozofije, je postal omenjeni, ki je napravil vse izpite z odliko, prvi »doktor pedagogike« v Avstriji. Naslov disertaciji je bil: »Die Arbeit als pädagogisches Prinzip: Geschichte, Kritik, Wegweisung.«

Iz »A.-Sch.«

Jahajoče mravlje. V Stamu žive majhne črnosive mravlje, ki se mude zlasti na vlažnih prostorih, pogosto pod streho. Delavke so izvečine polovico manjše, kakor naše gozdne mravlje. V procesijah teh mravelj pa je videti tu in tam večjo mravljo, na kateri sedi manjša. Videti je tudi, da te mravlje včasih stopijo iz vrste in hite ob vrstah gor in dol, nakar se zopet postavijo v vrste. Kako je to razlagati, ni dobro znano, znano pa je, da imajo mravlje dobro disciplinirane vojske in dobro policijo. Zato ni izključeno, da je jahajoča mravlja kak general ali kaj podobnega in ima za svojo vporabo, kakor naši generali, konja, svojo mravljo.

Mala poročila.

Usposobljenostne preizkušnje za občje ljudske in za meščanske šole v jesenskem terminu se prično na c. kr. učiteljišču v Ljubljani v petek dne 20. novembra ob 8. zjutraj. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po šolskem vodstvu predložiti c. kr. okr. šolskemu svetu pravočasno tako, da bodo do 16. novembra v rokah izpraševalne komisije.

Razpis učiteljskih nagrad. Podpisani odbor razpisuje dvoje pisateljskih nagrad, in sicer prvo v znesku 150 (stopetdeset) kron, drugo v znesku 100 (sto) kron za dva spisa pripovedne vsebine, namenjena slovenski mladini. Vsak spis obsegaj po 6 (šest) tiskanih pol male osmerke, kakršne so knjige, ki jih izdaja »Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani«. Vsak spis obsega lahko eno samo povest ali pa več povesti. Vsaki povesti pa bodi vzeta snov iz dobe sedanje vojne. Vsaki knjigi bodi namen, zbuhati v slovenski mladini patriotski čut ter ljubezen do cesarja in domovine, poveličevati junaštvo naših vojakov, navduševati za stalno slogo med avstrijskimi narodi. Spise je poslati do 15. decembra t. l. na naslov: Juraj Režek, učitelj v Ljubljani, Ključalničarska ulica. — Na spisu ne sme biti pisateljevega imena, nego mora biti to zapisano v posebnem zavitku, ki bodi označen z naslovom dotične povesti. Za odbor »Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani«, dne 4. oktobra 1914. Jakob Furlan, t. č. predsednik, Juraj Režek, t. č. tajnik, Jakob Dimnik, t. č. blagajnik.

